

DROBNÉ NÁLEZY Z RAKOVNICKA

Daniel Stolz – Dana Stolzová

Rakovnicko v posledních desetiletích velice často zůstávalo mimo zájem archeologů, proto i drobná pozitivní zjištění při archeologických dohledech přináší do mozaiky poznání pravěkého a raně středověkého osídlení tohoto regionu. Při dohledech Ústavu archeologické památkové péče v posledních několika letech byly zjištěny pravěké a raně středověké nálezy na třech katastrech. Při stavbě rodinného domu v r. 2008 byl v Kolečovicích prozkoumán sídlištní objekt kultury s vypíchanou keramikou. Při rekonstrukci kanalizace a komunikace v r. 2009 byly v centru obce Lišany dokumentovány tři sídlištní objekty z doby bronzové a raného středověku. Během pokládky kanalizace v r. 2008 byly zachyceny na návsi v Mšeckých Žehrovicích tři sídlištní objekty z mladší doby hradištní.

Kolečovice

V září roku 2008 byl zjištěn při kontrole výkopu pro stavbu rodinného domu objekt kultury s vypíchanou keramikou.

Lokalizace naleziště a vztah k přírodnímu prostředí

Naleziště leží v centru obce na parcele č. 35/1 (obr. 1). Koordináty ZM 12-13-15 okolo bodu 190/302 (měřeno v mm od západní a jižní sekční čáry). Polohu lze charakterizovat jako mírný jižní svah na levém břehu Kolečovického potoka s nadmořskou výškou místa nálezů 370 m. Vzdálenost od této vodoteče činí 210 m s převýšením 8 m. Podloží zde tvoří podle geologické mapy 1 : 50 000 deluviální hlinitopísčité sedimenty s pokryvem hnědých půd. V nejbližším okolí převládají deluviální hlinitopísčité sedimenty, deluvioolické šterkovitohlinité sedimenty a holocénní fluvialní sedimenty s pokryvem hnědých půd, hnědozemě a černozemě.

Popis nálezové situace, objektu a nálezů

Plocha budoucí stavby o rozměrech cca 10 × 10 cm byla zrovnaná odebráním ornice a zářezem do mírného svahu. Poté byly vyhloubeny základové pasy. Při archeologické kontrole již byly základové pasy zality betonem. Jediný archeologický objekt byl zjištěn na řezu svahu na severním okraji stavby (obr. 2).

Objekt 1 (obr. 3)

Rozměry: Délka 390 cm, hloubka nejméně 60 cm.

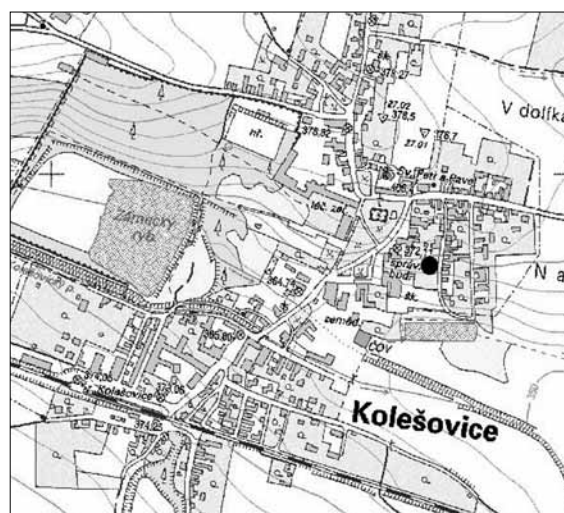
Popis: Jáma se stupňovitými stěnami.

Výplň: Tmavě hnědošedá, písčitohlinitá, středně ulehlá.

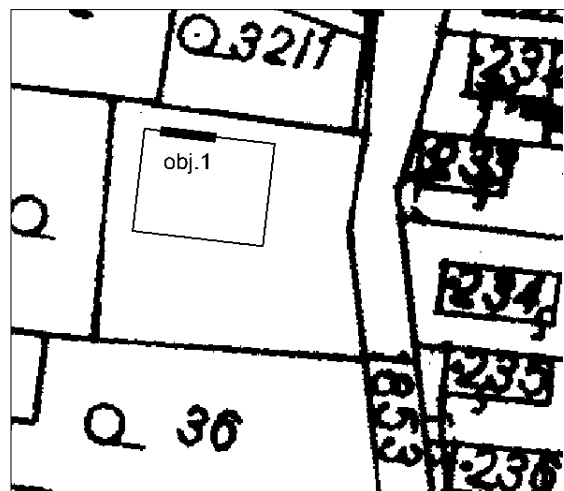
Nálezy: 3 ks keramiky a 1 ks mazanice (bez otisků, s organickou příměsí, velikost 0–3 cm).

Rozbor keramiky: Tři stěny (velikost: 1 ks 0–3 cm, 2 ks 3–6 cm; materiál: 2 ks písčité, 1 ks plavený jemný). Zlomek stěny z plaveného jemného materiálu je zdoben pěti řadami drobného dvojpřepichu (obr. 10:4).

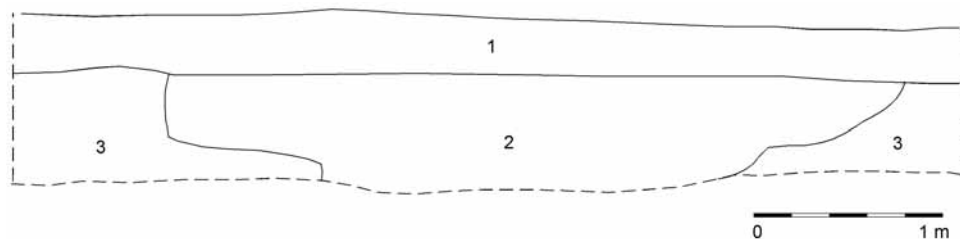
Datace: Kultura s vypíchanou keramikou.

Obr. 1. Kolečovice, okr. Rakovník. Situační plánec s vyznačením místa nálezů

Obr. 2. Kolečovice, okr. Rakovník. Výřez katastrální mapy s vyznačením stavby a zkoumaného objektu

Obr. 3. Kolečovice, okr. Rakovník. Profil objektu 1

Závěr

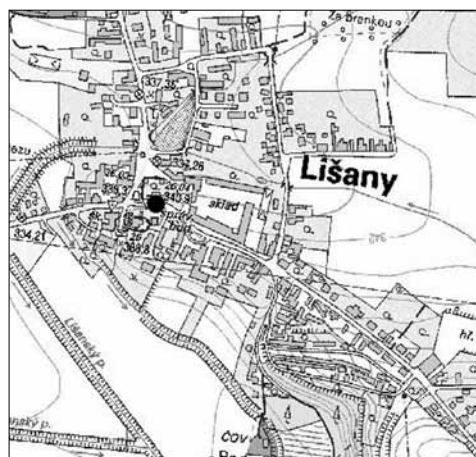
Při drobném záchranném výzkumu byl prozkoumán jeden objekt kultury s vypíchanou keramikou. Ten zřejmě představuje pokračování sídliště z mírného hřbetu nad soutokem Kolečovického a Hájevského potoka východně od naleziště, které bylo odhaleno a zdokumentováno mnoha povrchovými sběry od počátku 20. století (Zápotocká 2007, 255–256).

Lišany

Od března do října 2009 probíhala rekonstrukce kanalizace a silnice v celé Pražské ulici v obci Lišany. Archeologické situace v podobě tří objektů z pravěku a raného středověku byly zachyceny a zdokumentovány pouze v centru obce.

Lokalizace naleziště a vztah k přírodnímu prostředí

Naleziště leží v centru obce (obr. 4 a 5). Koordináty ZM 12-14-07 okolo bodu 163/9 a 167/9 (měřeno v mm od západní a jižní sekční čáry). Polohu lze charakterizovat jako mírný hřbet se severozápadním sklonem o nadmořské výšce 340–342 m. Nejbližší vodoteč představuje bezejmenný levobřežní přítok Lišanského potoka. Vzdálenost od něj činí 100 m s převýšením 6 m. Podloží zde zastupují podle geologické mapy 1 : 50 000 deluvioeolitické štěrkovitohlinité sedimenty s pokryvem hnědých půd. V nejbližším okolí převládají paleozoické písčovce, slepence, prachovce a jílovce s překryvem hnědých půd.

Obr. 4. Lišany, okr. Rakovník. Situační plánec s vyznačením místa nálezů

Popis nálezové situace, objektu a nálezů

Objekt 1 (obr. 6)

Rozměry: Délka 245 cm, hloubka nejméně 110 cm.

Popis: Jáma s hladkými, stupňovitými a esovitými stěnami.

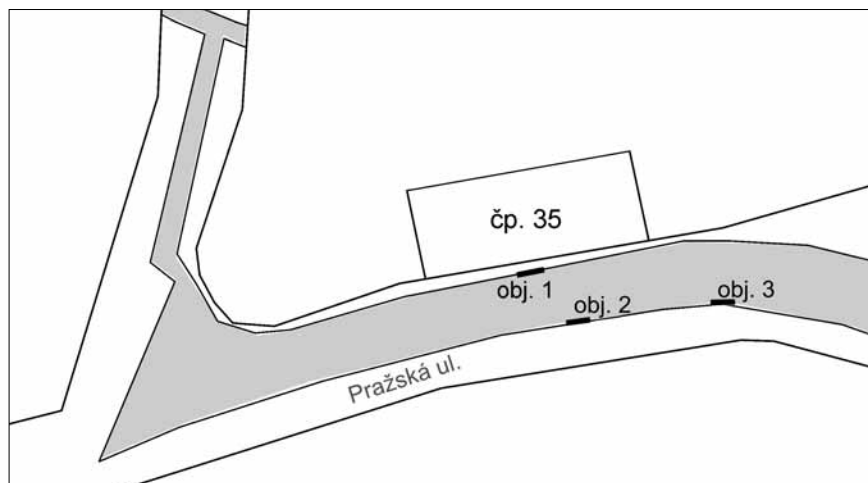
Výplň: 2 – okrová, hlinitojílovitá, středně ulehlá; 3 – tmavě hnědá, hlinitá, středně ulehlá; 4 – hnědočerná, hlinitá, středně ulehlá.

Podloží: Okrové, hlinitojílovité.

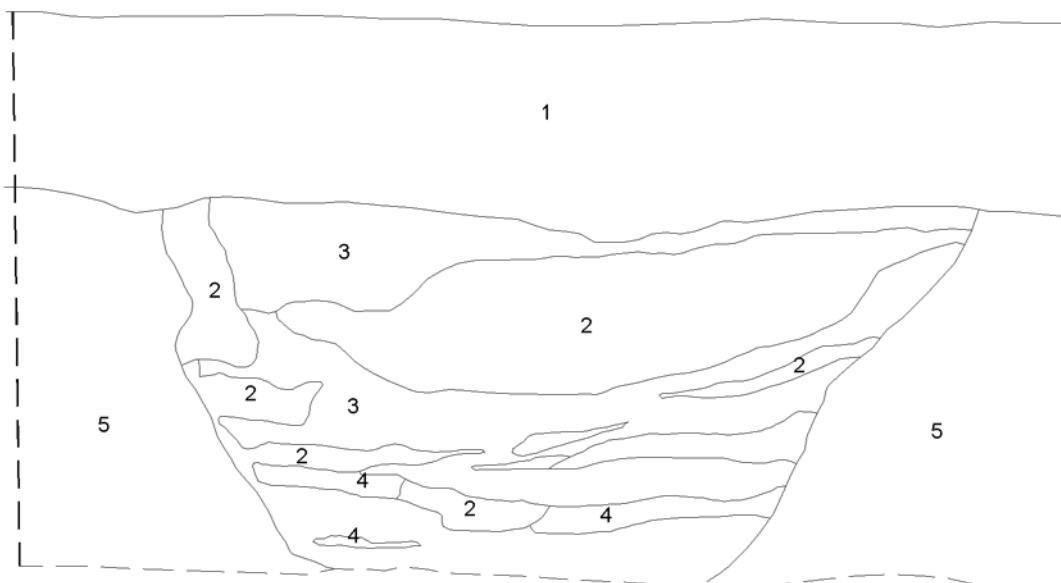
Nálezy: 5 ks keramiky, 8 ks zvířecích kostí a zubů a 1 ks mazanice bez otisků (velikost 0–3 cm).

Rozbor keramiky: Zachování: 5 ks stěn. Velikost: 5 ks 3–6 cm. Všech pět kusů má tvrdý sendvičový výpal (šedočerné jádro a světle hnědé stěny). Těsto má u všech výraznou příměs kamínků. Tři zlomky mají zdrsňený vnější povrch upravený pravděpodobně prstováním (obr. 10:1,2) a jeden zlomek nese silně otřelý souběžný jemné rýhy.

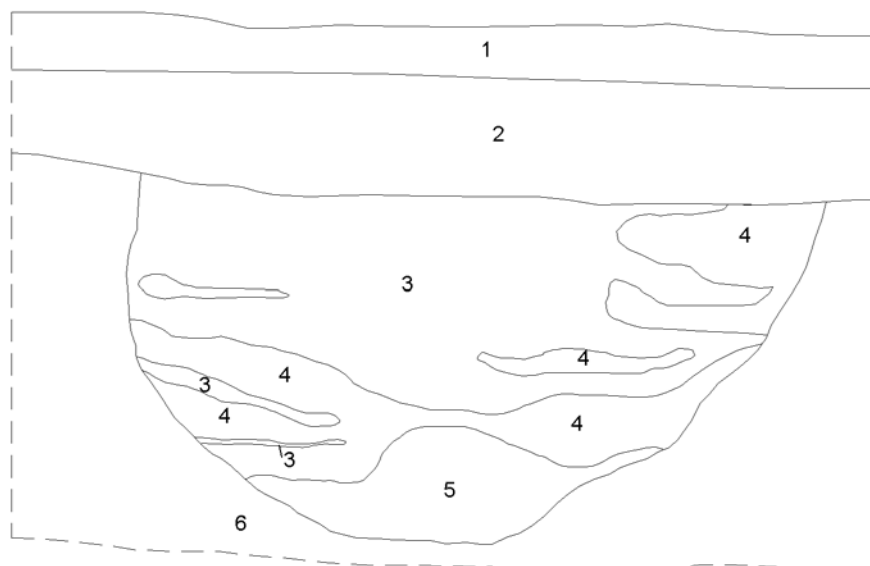
Datace: Doba bronzová.

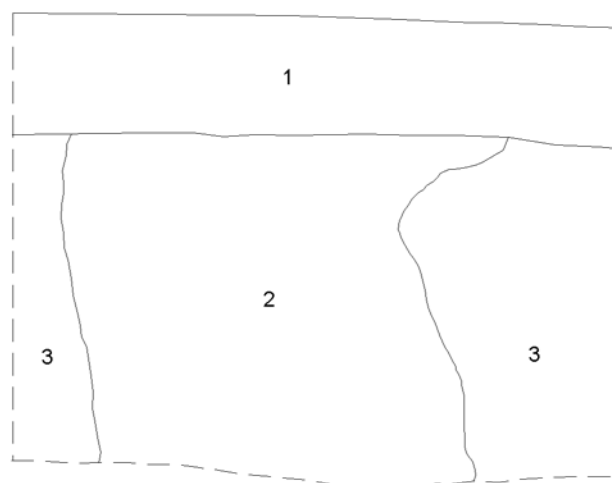
Obr. 5. Lišany, okr. Rakovník. Výřez katastrální mapy s vyznačením stavby a zkoumaných objektů

Obj. 1

Obj. 2

Obj. 3

Obr. 6. Lišany, okr. Rakovník. Profily objektů 1–3

Objekt 2 (obr. 6)

Rozměry: Délka 205 cm, hloubka 101 cm.

Popis: Jáma s konkávním dnem a hladkými, konkávními stěnami.

Výplň: 3 – tmavě hnědá, hlinitá, středně ulehlá; 4 – okrová, hlinitojílovitá, středně ulehlá; 5 – hnědočerná, hlinitá, středně ulehlá.

Podloží: Okrové, hlinitojílovité.

Nálezy: 2 ks keramiky.

Rozbor keramiky: Zachování: 1 ks okraje a 1 ks stěny. Velikost: 1 ks 3–6 cm, 1 ks 6–9 cm. Oba kusy jsou tvrdě vypáleny. Těsto obsahuje příměs jemného písku a slídy. Kuželovitě seříznutý okraj pochází ze soudkovité nebo vejčité nádoby (obr. 10:3).

Datace: Doba hradištní.

Objekt 3 (obr. 6)

Rozměry: Délka 131 cm, hloubka nejméně 105 cm.

Popis: Jáma s hladkými, přímými svislými a stupňovitými stěnami.

Výplň: Hnědočerná, hlinitá, středně ulehlá.

Podloží: Okrové, hlinitojílovité.

Nálezy: 1 ks keramiky a 25 ks zvířecích kostí.

Rozbor keramiky: Nezdobená stěna o velikosti 0–3 cm s těstem obsahujícím jemný písek a slídu.

Datace: Doba hradištní.

Závěr

Při záchranném archeologickém výzkumu byly zjištěny tři sídlištní objekty z doby bronzové a raného středověku, které výrazně obohacují naše znalosti pravěkého a raně středověkého osídlení zdejšího katastru. Doposud registrujeme z tohoto území pouze nálezy kultury lineární a vypíchané keramiky, neurčitelného pravěku, doby laténské a raného středověku.

Mšecké Žehrovice

V září až listopadu roku 2008 probíhala I. etapa kanalizace obce Mšecké Žehrovice. Výkopy probíhaly především na návsi a západně od obce. Archeologické situace v podobě tří raně středověkých objektů byly zjištěny na návsi počátkem října.

Lokalizace naleziště a vztah k přírodnímu prostředí

Naleziště leží v severní části návsi (obr. 7 a 8). Koordináty ZM 12-14-10 okolo bodu 26/370 a 28/367 (měřeno v mm od západní a jižní sekční čáry). Polohu lze charakterizovat jako mírný severovýchodní svah o nadmořské výšce 408–410 m. Nejbližší vodotečí je Žehrovický potok, který protéká ve vzdálenosti 150 m a jeho hladina leží o 4 m níže než naleziště. Podloží zde tvoří podle geologické mapy 1 : 50 000 paleozoické pískovce, slepence, prachovce a jílovce s pokryvem hnědých půd. Při archeologickém výzkumu však byly zjištěny písčitohlinité sedimenty. V nejbližším okolí převládají paleozoické pískovce, slepence, prachovce a jílovce, křídové slínovce a prachovce a deluvioeolitické šterkovitohlinité sedimenty s překryvem hnědých půd a hnědozemí.

Obr. 7. Mšecké Žehrovice, okr. Rakovník. Situační plánek s vyznačením místa nálezů

Objekt 1 (obr. 9)

Rozměry: Délka 280 cm, hloubka 108 cm.

Popis: Jáma s konkávním dnem a hladkými, konkávními stěnami.

Výplň: Tmavošedá jílovitopísčítá, středně ulehlá.

Podloží: Světle okrové, jílovitopísčité.

Nálezy: Bez nálezů.

Datace: Podle výplně snad mladší doba hradištní.

Objekt 2 (obr. 9)

Rozměry: Délka 340 cm, hloubka 102 cm.

Popis: Jáma s plochým dnem a hladkými, přímými šikmými a přímými svislými stěnami.

Výplň: Tmavošedá jílovitopísčítá, středně ulehlá.

Podloží: Světle okrové, jílovitopísčité.

Nálezy: 7 ks zvířecích kostí.

Datace: Podle výplně snad mladší doba hradištní.

Objekt 3 (obr. 9)

Rozměry: Délka 266 cm, hloubka 54 cm.

Popis: Jáma s plochým dnem a hladkými, konkávními a stupňovitými stěnami.

Výplň: Tmavošedá jílovitopísčítá, středně ulehlá.

Podloží: Světle okrové, jílovitopísčité.

Nálezy: 11 ks keramiky.

Rozbor keramiky: Zachování: 2 ks okrajů, 8 ks stěn a 1 ks dna se stěnou. Velikost: 1 ks 0–3 cm, 6 ks 3–6 cm, 2 ks 6–9 cm, 2 ks 9–12 cm. Keramika s příměsí písku a slídy byla obtáčena na hrncířském kruhu. Povrch má většinou barvu šedou až šedočernou a kvalitní výpal. Výzdobu zastupuje šroubovice (3 ks; obr. 10:4,7,8), svazek vlnic a jednoduchá vlnice (obr. 10:6). Dva okraje náleží tzv. kalichovitému typu (obr. 10:9) a jednoduchému zesílenému jedinci (obr. 10:6).

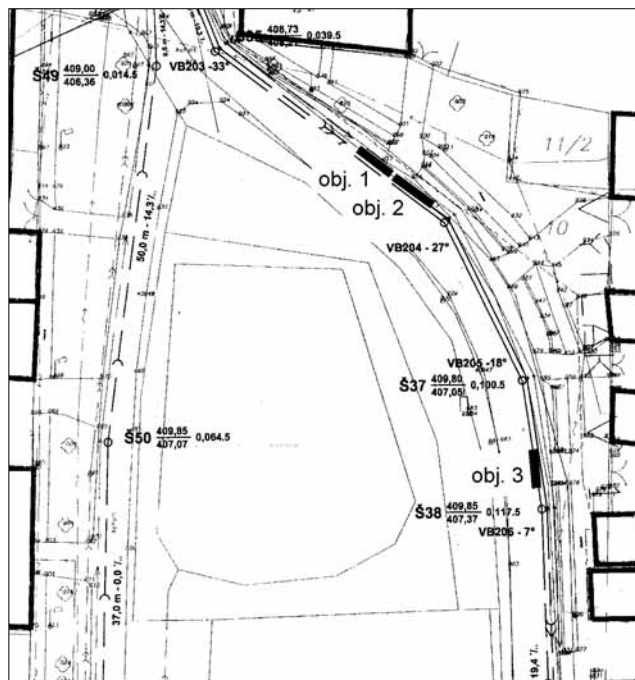
Datace: mladší doba hradištní.

Závěr

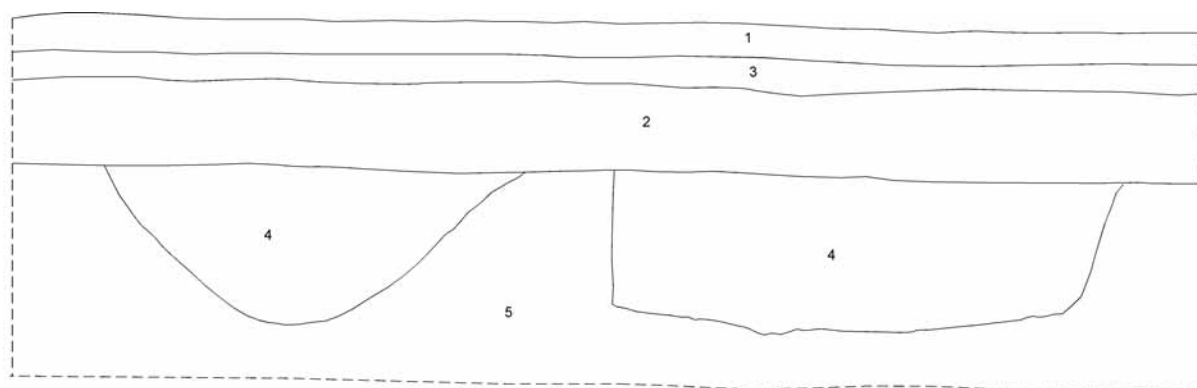
První písemná zmínka o obci pochází z roku 1045, kdy dal kníže Břetislav I. díl obce benediktinskému klášteru v Břevnově. Záchraný archeologický výzkum dokázal, že přinejmenším část raně středověkého osídlení se nalézala na místě vrcholně středověké vsi.

LITERATURA

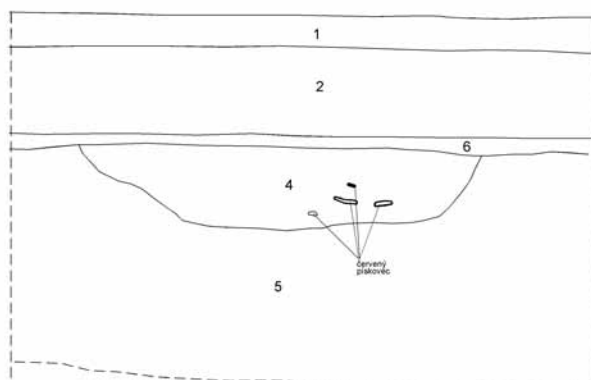
Zápotocká, M. 2007: Osídlení okresu Rakovník v době kultury s vypíchanou keramikou, *Archeologické rozhledy* 59, 219–277.

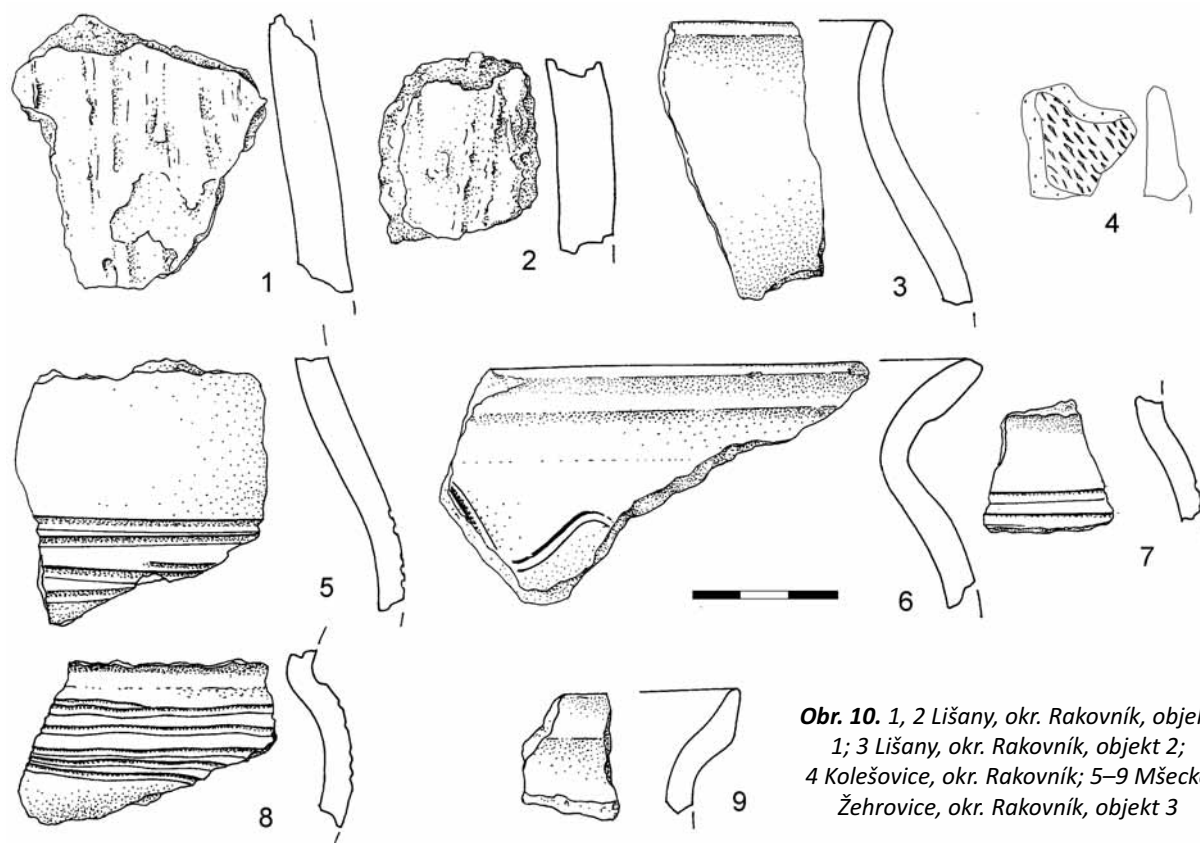
Obr. 8. Mšecké Žehrovice, okr. Rakovník. Výřez katastrální mapy s vyznačením stavby a zkoumaných objektů

0 1 m

Obr. 9. Mšecké Žehrovice, okr. Rakovník. Profily objektů 1–3

Obr. 10. 1, 2 Lišany, okr. Rakovník, objekt 1; 3 Lišany, okr. Rakovník, objekt 2; 4 Kolečovice, okr. Rakovník; 5–9 Mšecké Žehrovice, okr. Rakovník, objekt 3

SMALL FINDS FROM THE RAKOVNÍK REGION

Over the recent years, in the course of archaeological supervisions in the Rakovník region, several new prehistoric and early medieval finds have been registered in three cadastral areas. A settlement feature of the Stroked Pottery culture was identified in Kolečovice during the construction of a family house in 2008. Three settlement features from the Bronze Age and early Middle Ages were documented while laying engineering networks in the centre of the village of Lišany in 2008. Three settlement features from the Late Hillfort period were detected in the centre of the village of Mšecké Žehrovice during the laying of sewage water pipes in 2008.

Fig. 1. Kolečovice, Rakovník District. Situation plan with the place of discovery marked

Fig. 2. Kolečovice, Rakovník District. Section of a cadastral map with the locations of the construction site and of the excavated feature marked

Fig. 3. Kolečovice, Rakovník District, profile of Feature 1

Fig. 4. Lišany, Rakovník District. Situation plan with the place of discovery marked

Fig. 5. Lišany, Rakovník District. Section of a cadastral map with the locations of the construction site and of the excavated features marked

Fig. 6. Lišany, Rakovník District, profiles of Features 1–3

Fig. 7. Mšecké Žehrovice, Rakovník District. Situation plan with the place of discovery marked

Fig. 8. Mšecké Žehrovice, Rakovník District. Section of a cadastral map with the locations of the construction site and of the excavated features marked

Fig. 9. Mšecké Žehrovice, Rakovník District, profiles of Features 1–3

Fig. 10. 1, 2 – Lišany, Feature 1; 3 – Lišany, Feature 2; 4 – Kolečovice; 5–9 – Mšecké Žehrovice, Feature 3